

Filosofování (filosofická práce)

Filosofická práce se neobejde bez navazování na jiné a zejména starší myslitele (a to znamená bez rozhovoru a někdy také polemiky či přesněji jejich kritického odmítnutí). Aby to mělo váhu a platnost, musí to být náležitě podloženo porozumivým čtením a interpretováním jejich textů. Vlastním, protože nejhlubším problémem tu je právě ona „porozumivost“ filosofického přístupu. Na jedné straně jsme my, kdo chceme porozumět, a na druhé straně jsou ti, jimž chceme porozumět. Proto si musíme být potřebným způsobem zřetelně vědomi svých vlastních „pozic“, východisek, postupů, všeobecně způsobu myšlení, neboť toho všeho je nám zapotřebí, abychom byli schopni porozumět jinému mysliteli a nevnašeli do něho něco, co v něm není a co si přinášíme s sebou, ale abychom ani nevědomky neodfiltrovali něco významného, co onen myslitel přináší a co nám říká, ale co něco jiného říká (nebo někdy také téměř nic neříká) nám, protože na to nejsme připraveni a nedovedeme se tomu dostatečně otevřít. Na své vlastní pozice nesmíme zapomínat (a za zvláště důležité považuji, že se nesmíme vyhýbat vlastnímu reflektování těchto pozic a co nejpřesnější jejich formulaci, pochopitelně především pro sebe). V setkání s jiným myslitelem nám hrozí dvojí nebezpečí, něco jako Skylla a Charybda, a my se obojímu musíme pokoušet vždy znovu vyhýbat: jedním nebezpečím je naše jakási neprůstřednost, nepromokavost, neschopnost se vůbec nechat oslovit něčím, co už předem nějak neznáme, na co už jsme sami nějak nepomyslili a druhým, opačným nebezpečím je neschopnost udržet něco ze svého vlastního myšlení a stát se (v Bradburryho smyslu) jakýmsi Marťanem, který je natolik stržen sugestivním myšlením jiného myslitele, že sám sebe a své vlastní myšlení opouští a stává se přívržencem a napodobitelem onoho druhého, třeba velkého myslitele. Setkání s druhým myslitelem nesmí nikdy znamenat, že opustíme sami sebe, neboť tak bychom ztratili cosi, co je pro skutečné, pravé filosofování naprosto nezbytné. To pochopitelně nemá znamenat, že své pozice nemáme a nesmíme měnit, že dosavadní nesmíme opouštět a že v žádném případě se nesmíme nechat jiným myslitelem ovlivnit. Jde o to, že výsledky setkávání s druhým myslitelem musíme pokaždé a vždy znovu podrobovat přezkoumávání, analýze a co nejpozornější interpretaci, abychom se právě oněch dvou nebezpečí vyvarovali. Prakticky to znamená, že si ustavičně musíme dělat poznámky, v nichž si formulujeme jak své vlastní myšlenky, tak způsob, jak jsme pochopili tu či onu myšlenku druhého myslitele při čtení jeho textů (samozřejmě jeho vlastních textů, nejlépe v jejich původním znění, tj. v originále). Na paměť v tomto případě nesmíme moc spoléhat, protože paměť je vždy buď „fotografická“ a tedy vyžadující interpretaci, anebo selektivní a tedy upravující to, co je pamatováno, a tak vyžadující kritické korektury.

(Praha, 000609-1.)